

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นอุตสาหกรรมบริการที่นับวันจะมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การท่องเที่ยวทางน้ำสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี เกิดการจ้างงานสร้างอาชีพ และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ประเทศไทยมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเป็นอย่างมากเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น แม่น้ำและลำคลองเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลเร่งส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจกรรม “การท่องเที่ยวตลาดน้ำ” ในชุมชน โดยการใช้วัฒนธรรมชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นตัวดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่ชุมชน เช่น เปิดให้มีการขายอาหารและสินค้าชุมชนแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีกิจกรรมการล่องเรือ และมีโฮมสเตย์สำหรับพักค้างคืนแก่นักท่องเที่ยว มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมดังกล่าวสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างรายได้แก่ชุมชนเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามปัญหาผลกระทบด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นตามมา หากไม่มีแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเนื่องจากความไม่สมดุลระหว่างการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากร (สุมาลีวงศ์วิจิต และระพีพรรณ ทองหล่อ , 2547) โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดน้ำมักเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายด้าน อาทิเช่น ปัญหาน้ำเสียจากการล้างภาชนะ การทิ้งขยะและสิ่งของลงในแหล่งน้ำ ทำให้น้ำสกปรก มีกลิ่นเหม็น ไม่มีออกซิเจนเหลืออยู่ทำให้ สิ่งมีชีวิตในน้ำ เช่น กุ้งหอย ปูปลา ไม่สามารถอยู่ได้ ทำให้ขาดความสมดุลของระบบนิเวศ ปัญหาด้านเสียงเกินค่ามาตรฐาน ซึ่งเกิดจากเรือยนต์ ปัญหาการจัดการขยะทั้งจากนักท่องเที่ยว และชุมชนบริเวณตลาดน้ำ ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อทั้งระยะสั้น และระยะยาวต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ

ตลาดน้ำตลิ่งชันตั้งอยู่บนแม่น้ำบางขุนศรีตลาดน้ำตลิ่งชัน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางขุนศรี หรือที่คนทั่วไปคุ้นเคยเรียกกันติดปากว่า "คลองซึกพระ" มีความสวยงาม มีอากาศบริสุทธิ์ เป็นตลาดกึ่งชนบทที่ผสมผสานวิถีชีวิตริมน้ำของชาวบ้านกับธรรมชาติเอาไว้ด้วยกันอย่างลงตัว พ่อค้าแม่ค้า ซึ่งก็คือชาวสวนในพื้นที่จะนำผลผลิตจากสวน ซึ่งมีทั้งพันธุ์ไม้ ผักสด ผลไม้ ปลา และสัตว์น้ำต่างๆ มาจำหน่ายเหมือนตลาดสดทั่วไป เพียงแต่ผลผลิตเหล่านี้ ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามฤดูกาล นอกจากนี้จะมี ร้านอาหารบนแพริมน้ำ ซึ่งมีอาหารไทยและขนมหวานหลากหลายชนิด ตลอดจนงานหัตถกรรมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน มาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันตลาดน้ำตลิ่งชันเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้นทำให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น การวิเคราะห์ปัญหาและการหาแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมในตลาดน้ำตลิ่งชัน เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้จะเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปลูกจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ การดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นสถานที่สำคัญของชุมชน ต้องให้ประชาชนมีความตระหนักในคุณค่าอย่างแท้จริง มีความรู้ และสร้างสำนึกรักท้องถิ่น

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และหาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านทรัพยากรน้ำ ปัญหาขยะ และปัญหาเสียง ของตลาดน้ำตลิ่ง

ชั้นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำตลิ่งชัน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนยุทธศาสตร์การจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. วิเคราะห์หาสาเหตุหลักของปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรน้ำ ขยะ และเสียง ของตลาดน้ำตลิ่งชัน
2. ศึกษาสมบัติทางกายภาพ และเคมีของน้ำ ขยะ และสมบัติของเสียงในตลาดน้ำตลิ่งชัน
3. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับปัญหาและการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนตลาดน้ำตลิ่งชัน
4. ศึกษาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านในตลาดน้ำตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของโครงการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้วิจัย คือ ตลาดน้ำตลิ่งชันอยู่ใน เขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการวิเคราะห์และแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาตลาดน้ำตลิ่งชัน โดยรูปแบบดังกล่าว หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น หรือชุมชน หรือหน่วยงานรัฐ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป
2. ได้องค์ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์และแนวทางการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในพื้นที่อื่นๆ ด้วย
3. ชุมชนเกิดความรู้เข้าใจ ความตระหนักถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว แนวทางการบริหารจัดการ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว
4. องค์ความรู้จากงานวิจัยได้รับการเผยแพร่สู่ชุมชน นักเรียน/นักศึกษา และ ผู้ประกอบการ และประชาชนที่สนใจ